

Студент 1 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ ЯКО ДИН ІЗ СКЛАДНИКІВ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЕКОНОМІСТА

Анотація. Розглянуто особливості процесу формування особистості економіста, його професійного мовлення, правил поведінки, комунікативних вмінь і навичок економіста та їх вплив на результативність його професійної діяльності.

Аннотация. Рассмотрены особенности процесса формирования личности экономиста, его профессиональной речи, правил поведения, коммуникативных умений и навыков экономиста и их влияние на результативность его профессиональной деятельности.

Annotation. The article deals with the peculiarities of the process of the economist identity formation, their professional speech, rules of behavior, communication skills and habits and their impact on the effectiveness of their professional activities.

Ключові слова: професійна мова економіста, професіоналізми, професіограма, мовленнєвий етикет.

Мова – безперервний процес пізнання світу, його освоєння людиною, вона є засобом спілкування між людьми, передання власного досвіду іншим. Науково-технічний прогрес наповнив мову новими поняттями, які властиві різним професіям. Мова представників різних галузей виробництва, народного господарства дедалі збагачується, і цей процес відбувається завдяки формуванню мовлення працівника будь-якої професії, усуненню мовних примітивізмів, збагаченню науково-технічною, суспільно-політичною лексикою і термінологією, появі нових понять [1].

Існування значної кількості теоретичного матеріалу та практичних напрацювань сформувало вагому основу для розробки теорії і методики формування основ професійного спілкування у майбутніх економістів. Окремі аспекти професійного спілкування фахівця з економіки досліджено в роботах Н. Волкової, Д. Ельконіна, С. Єрмоленка, В. Лавриненко, Н. Левітова, Т. Ситнік, А. Маркової, Ф. Бацевича, Л. Черниш ової та ін. Але проблема формування основ професійної комунікації та культури спілкування майбутніх економістів все ще потребує загального вирішення.

Мета роботи – розглянути особливості професійної мови економіста, яка є складовою формування його особистості і гарантом успіху в його професійній діяльності.

Формування особистості економіста – процес складний і тривалий. Він потребує створення чіткої системи неперервної освіти економічних кадрів. Перш за все, майбутній економіст повинен володіти літературною українською мовою, засвоєння норм якої починається з дитинства, а вміння застосовувати її функціональні можливості триває впродовж усього свідомого життя. Часто економісти змушені працювати в бізнес-середовищі як рідної країни, так і за її межами. Тому з-поміж вимог до претендентів на посаду в будь-яку економічну установу зустрічаємо тепер вже звичну вимогу – знання іноземної мови, зокрема тієї, якою розмовляють ділові партнери. Така ситуація є виправданою, адже перекладач, якого інколи запрошують на переговори, передає іншому співрозмовнику зміст почутого, не вникаючи в усі тонкощі справи та не завжди орієнтуючись у певних професійних термінах чи скороченнях. Усі ці фактори можуть негативно позначитись на результаті співпраці. У випадку ж, коли економіст володіє не лише повною інформацією щодо теми переговорів, але й рідною мовою свого партнера, мінімізуються комунікативні бар'єри, зменшується ризик непередбачуваних ситуацій, які виникають у процесі неточного перекладу [2].

Проте, володіючи лише нормами літературної мови, майбутній економіст не досягне бажаних результатів співпраці, адже в процесі переговорів йому часто доведеться чути специфічні для економіки терміни (дефляція, ревальвация, операційний важіль, калькуляція тощо), а іноді й сленг (платіжка, кредиторка, дебеторка тощо). Слід зазначити, що зацікавленість сучасними економічними термінами спостерігається й серед пересічних українців, які щодня отримують велику кількість інформації економічного змісту. Проте це не означає, що кожен, хто опанував певну кількість економічної термінології може вважати себе фахівцем з економіки. Спеціалісти, які професійно пов'язані з економічною термінологією, опановують мистецтво її використання в процесі професійного спілкування практично впродовж усієї професійної діяльності, враховуючи ту кількість запозичень та нових термінів, які постійно збагачують мову професії [3].

З огляду на підвищені вимоги сучасного ринку праці до економістів, що зумовлені рівнем науково-технічного прогресу, рівнем економічного розвитку країни, темпами інфляції, рівнем конкуренції, політичною стабільністю та соціально-культурними факторами, виникає необхідність доповнення професіограми економіста з урахуванням підвищеної ролі ділової комунікації та її вплив на результати професійної діяльності фахівця. Професіограма економіста з позиції ділової комунікації повинна містити інформацію про комплекс загальних та професійних знань і вмінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективно комунікативної діяльності як невід'ємного елемента його професійної діяльності.

Зважаючи на часту взаємодію фахівця-економіста з партнерами чи клієнтами організації, де він працює, особливу увагу приділяють мовному спілкуванню та його формам за способом взаємодії між комунікантами.

Вивчення мови професійного спілкування та опанування форм професійного мовного спілкування відбувається паралельно з опануванням стандартизованих норм мовленнєвої поведінки, якими керується людина у ході визначення шаблону своєї поведінки у певній ситуації. Щоразу

встановлених суспільством обмежень. Такими рамками, а точніше, системою правил культури людини та її поведінки є етикет [4].

Етикетом вважають набір правил, який регулює зовнішню поведінку людини згідно з певними соціальними вимогами. Мовленнєвий етикет як система правил, що регулює мовленнєву поведінку, є обов'язковою складовою професійної етики фахівця та засобом встановлення контакту зі співбесідниками та підтримання спілкування у певній тональності.

За умови поєднання встановлених норм мовленнєвої поведінки для конкретної ситуації з раціональністю, економіст зможе без особливих зусиль скористатись визначеними формами загальноприйнятої ввічливості для спілкування зі своїм діловим партнером. Тобто складовими професійного мовленнєвого етикету є умовні стереотипи спілкування, основою яких є бажання досягти порозуміння.

Окрім перелічених знань та навичок економіст повинен володіти низкою вмінь, без яких він не зможе виконувати певні професійні дії.

З-поміж основних комунікативних вмінь економіста варто виділити такі, як:

- 1) вміння розуміти та реагувати на сказане співрозмовником у професійних ситуаціях спілкування;
- 2) вміння прогнозувати розвиток діалогу та реакцію співрозмовника;
- 3) вміння спрямовувати діалог, урахувавши цілі професійної діяльності;

4) вміння створити та підтримувати доброзичливу атмосферу спілкування (у такій атмосфері, яка сприятиме досягненню необхідних результатів, розмова набуде невимушеності, а співпраця буде ефективнішою) [5].

Отже, на сучасному етапі, коли Україна потребує висококваліфікованих фахівців-економістів, які могли б вивести її з кризового стану та забезпечити стабільний економічний розвиток, виникає об'єктивна необхідність спрямувати економістів на врахування наявності чи відсутності в них низки професійних якостей та комунікативних знань, вмінь та навичок, які сприяють або ж ускладнюють успішність виконання завдань їх професійної діяльності. Професійне спілкування економіста – це основа організації професійної діяльності. Продуктивність підприємства безпосередньо залежить від рівня володіння фахівцем вміннями професійної діяльності та навичками професійного спілкування, від його почуття відповідальності та творчого підходу до справи.

Наук. керівн. Архиленко Л. М.

Література: 1. Волкова Н. Проблема підготовки майбутніх економістів до управлінської діяльності / Н. Волкова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науково-методичний журнал. – 2002. – Випуск 1(5). – С. 25–27. 2. Гапон Ю. А. Специфіка дисципліни і фактори, що визначають зміст навчання іноземної мови професійної спрямованості / Ю. А. Гапон // Науково-практична конференція "Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у неможливих вищих навчальних закладах України": збірник статей. – К., 2003. – С. 40–49. 3. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Сроменко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с. 4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К.: Видавничий центр "Академія", 2004. – 344 с. 5. Ділова українська мова: навч. посіб. / О. Д. Горбул, Л. І. Галузинська, Т. І. Ситнік та ін.; за ред. О. Д. Горбула, 2001. – 226 с.